

Anti-pestbeleid

Pesten

Pesten vindt overal plaats. Helaas behoort pesten tot gedrag dat door alle tijden en overal op de wereld is terug te vinden. Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- verschil in macht tussen pester en gepeste. We maken onderscheid tussen pesten en plagen.

Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren kinderen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontstaat een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

De preventieve aanpak om pesten te voorkomen

Pesten wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. De Vreedzame School biedt een tegenwicht. Het programma helpt de stamgroep en school een positieve en sociale gemeenschap te zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap. In het programma wordt ingegaan op de spanning tussen het recht hebben om jezelf te zijn, maar ook de plicht om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht ook heeft. In de lessen wordt expliciet ingegaan op pesten, plagen en wat dan te doen. Zorg voor elkaar staat centraal.

Met het programma De Vreedzame School ontstaat een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie, een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we snel in. We zijn attent op plaagsituaties in en rond de school. Plagen speelt zich soms af op de grens van het aanvaardbare, en kan makkelijk overgaan in ruzie, of zelfs pesten. We besteden er in de lessen van blok 1 aandacht aan. Als plagen serieus wordt, ondersteunen we de geplaagde leerling om het plagen te laten stoppen en spreken de plager aan op zijn of haar gedrag. Soms schakelen we een buddy in: een medeleerling die de geplaagde leerling helpt er een einde aan te maken. Ook kunnen we de mediators vragen te helpen.

De curatieve aanpak van pesten

Hoeveel het programma De Vreedzame School veel doet aan preventie van pesten, zal er altijd af en toe een peestsituatie voorkomen. In dat geval is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant nog wel voldoende kwalitatief wordt uitgevoerd. Hoe is de veiligheid in de groep? Is iedereen gericht op het elkaar helpen en ondersteunen? Zijn er subgroepen? Worden de leiders juist gevraagd zich verantwoordelijk te maken voor positieve taken en verantwoordelijkheden? Etc. 2/3 Met de groep wordt in de lessen besproken hoe kinderen elkaar kunnen helpen. Met name populaire kinderen kunnen belangrijk zijn als 'verdedigers'. Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van De Vreedzame School: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). Deze aanpak is ontleend aan de No-blame aanpak. Deze steungroepaanpak wordt bij de meeste anti-pest programma's ingezet. De No Blame methode wordt inmiddels met succes en op steeds grotere schaal, toegepast in Engeland, Zwitserland, Nieuw Zeeland en verschillende Zuid Amerikaanse landen. De aanpak is proefondervindelijk zeer effectief gebleken. Sommige onderzoeken in Engeland noemen succespercentages van 90% (Smith, e.a. 2003). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende gesprekken tussen een stamgroepleider (of IB-er) en kinderen. Eerst met het gepeste kind alleen. Vervolgens met een zorgvuldig (met het gepeste kind), samengestelde groep kinderen, inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. Gesprek met het gepeste kind.
De stamgroepleider (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zijn zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder kinderen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.
2. Gesprek met de steungroep.
Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. Ze worden uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen. Dit alles met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. Tweede gesprek met de gepeste.
Na ongeveer een week bespreekt de stamgroepleider hoe het nu gaat met de gepeste.
4. Tweede gesprek met de steungroep.
Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan.

Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om er voor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert. Bovenstaande aanpak is door de makers van De Vreedzame School uitgewerkt in een uitgebreid gespreksprotocol. Soms vraagt school de trainers van De Vreedzame School om deze gesprekken te voeren. Dit kan in aanwezigheid van een teamlid van de school, die daarmee de methodiek kan meemaken.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een andere vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet! Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media. Het programma bevat lessen die helpen om duidelijke afspraken te maken over digitaal pesten en op een 'sociale' manier online communiceren. De lessen helpen bij het kiezen van afspraken: 'Zo doen we dat hier op school met sociale media!' In essentie is de aanpak bij online-pesten hetzelfde als bij niet online-pesten. In de lessen van De Vreedzame school besteden we vanaf groep 5 geregeld aandacht aan online communiceren.

Fasegewijze aanpak

De Vreedzame School propageert een fasegewijze aanpak. Hiervoor las u daarover. Om de school een veilige plaats voor kinderen te laten zijn, is het nodig bij de aanpak van pesten en ander grensoverschrijdend gedrag, helder te zijn in alle stappen die in principe gezet kunnen worden. De uitwerking van deze stappen staat beschreven in het katern: "Werken aan sociale veiligheid". Bijzondere aandacht vragen we voor de gedachte dat herstel van de relatie nadat een kind een andere kind/medewerker ernstig heeft beschadigd een te onderzoeken mogelijkheid kan zijn. Immers, vaak komen kinderen elkaar in andere omstandigheden weer tegen. Herstelgesprekken vragen om een nauwgezette en zorgvuldige aanpak. Centraal staat het belang van de beschadigde. Herstelgesprekken, de rol van de anti-pest coördinator en schorsing/verwijdering (bestuursbeleid) worden in bovenvermeld katern verder uitgewerkt. Hieronder vindt u een afbeelding van de fasegewijze aanpak bij pesten.

